

What was the Meaning of Yaakov's Dream?

Rabbi Chanoch (Eli) Ozarowski

1. בראשית כ"ח:י"ב-כ"ב

(י) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. (יא) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֹּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם מִרְאשָׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. (יב) וַיְחַלֵּם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצֵּב אֶרֶצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. (יג) וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹרָהָם אֲבִיךָ וְאֵלֹהֵי יִצְחָק הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ. (יד) וְהִנֵּה זֶרְעֶךָ כְּעֹפֶר הָאֶרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִדְמָה וְצָפְנָה וְנִגְבָּהּ וְנִבְרָכּוּ בָךְ כָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאָדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ. (טו) וְהִנֵּה אֲנִי עֹמֵךְ וְשִׁמְרֹתֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ. (טז) וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵכָן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנִי לֹא יָדָעְתִּי. (יז) וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. (יח) וַיִּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאֲבֶן אֲשֶׁר שָׁם מִרְאשָׁתוֹ וַיִּשֶׁם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ. (יט) וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל וְאוֹלָם לִזְ שֵׁם הָעִיר לְרֹאשְׁנָה.

2. רש"י בראשית כ"ח:י"ב-י"ג

(יב) עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאין בחוצה לארץ ועלו לרקיע וירדו מלאכי חוצה לארץ ללותו.
(יג) נצב עליו – לשמרו.

3. רמב"ן בראשית כ"ח:י"ב

והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו – הראהו בחלום הנבואה כי כל הנעשה בארץ נעשה על ידי המלאכים והכל בגזרת עליון עליהם, כי מלאכי אלהים אשר שלח ה' להתהלך בארץ לא יעשו קטנה או גדולה עד שובם להתיצב על אדון כל הארץ לאמר לפניו התהלכנו בארץ והנה יושבת בשלוה או מלאה חרב ודם, והוא יצוה עליהם לשוב לרדת בארץ ולעשות דברו.
והראה כי הוא יתברך נצב על הסלם ומבטיחו ליעקב בהבטחה גדולה, להודיע שהוא לא יהיה ביד המלאכים אבל יהיה חלק ה' ויהיה עמו תמיד, כמו שאמר והנה אנכי עמך ושומרתיך בכל אשר תלך, כי מעלתו גדולה משאר הצדיקים שנאמר בהם (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

4. תנחומא ויצא ב

והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו, א"ר שמואל בר נחמן אלו שרי אומות העכו"ם דא"ר שמואל בר נחמן מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאבינו יעקב שרה של בבל עולה שבעין עוקים ויורד, ושל מדי חמשים ושנים, ושל יון מאה ויורד, ושל אדום עלה ולא ידע כמה, באותה שעה נתירא יעקב אבינו ואמר שמא לזה אין לו ירידה, א"ל הקדוש ברוך הוא (ירמיה ל') ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כביכול אפילו אתה רואהו עולה אצלי משם אני מורידו.

5. סנהדרין צ"ה:

תנו רבנן: שלשה קפצה להם הארץ... יעקב אבינו - דכתיב (בראשית כ"ח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתוב ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש. כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו? בעי למיהדר, כיון דהרהר בדעתיה למיהדר - קפצה ליה ארעא. מיד ויפגע במקום.

6. ספורנו

(יז) אין זה. זה המקום שראיתי במראה שהיה הסלם נצב בו אינו כי אם בית אלהים. מקום בית המקדש כאמרם ז"ל (פסחים פח.). יעקב קראו בית. וזה שער השמים. וזה הסלם שראיתי מורה שמן המקום שהיה בו הסלם ישמע האל יתברך הנצב עליו את תפלת המתפללים ותעל תפלתם למעון קדשו השמים.

7. הרב דוד צבי הופמן

אתה נועדת להשיג את האידיאל שה' קבע לך – להיות מי שה' מתפאר בו. והנה עולים המלאכים ומתבוננים באידאל זה שבשמים ואחר הם יורדים והם מוצאים אותו – ישן, ללא מעש, בלא כל פעולה להגשמת האידאל הזה...

8. רש"י פסוק יז

...ושאמרו רבותינו: צדיק זה בא לבית מלוני יפטר בלא לינה. ועוד אמרו: יעקב קראו בית וזו לוז היא ולא ירושלם. ומהיכן למדו לומר כן, אני אומר שנעקר הר המוריה ובא לכאן. וזו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיטת חולין (בבלי חולין צ"א), שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל, וזהו ויפגע במקום

9. רשב"ם פסוק יא

(יא) ויפגע במקום - אירע לו דרכו במקום אחד חוץ מעיר לוז:

כי בא השמש - ולא היה לו פנאי ליכנס בעיר ביום, כדאמר רב יהודה לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב: